

Comisiynydd Heddlu a Throsedd Gogledd Cymru a Phrif Gwnstabl Heddlu Gogledd Cymru

Llythyr Archwilio Blynyddol 2021

Dyma ein llythyr archwilio blynyddol ar gyfer Comisiynydd Heddlu a Throsedd Gogledd Cymru a Phrif Gwnstabl Heddlu Gogledd Cymru.

Mae'n crynhoi'r prif negeseuon a'r casgliadau sy'n deillio o fy nghyfrifoldebau statudol o dan Ddeddf Archwilio Cyhoeddus (Cymru) 2004 a fy nghyfrifoldebau adrodd o dan y Cod Ymarfer Archwilio.

Cyfrifoldebau Comisiynydd yr Heddlu a Throsedd a'r Prif Gwnstabl

Cyfrifoldeb y Comisiynydd Heddlu a Throsedd (y Comisiynydd) a'r Prif Gwnstabl yw:

- rhoi systemau rheolaeth mewnol ar waith i sicrhau rheoleidd-dra a chyfreithlondeb trafodiadau a sicrhau bod eu hasedau'n ddiogel;
- cadw cofnodion cyfrifyddu priodol;
- paratoi Datganiad o Gyfrifon yn unol â'r gofynion perthnasol; a
- sefydlu a pharhau i adolygu trefniadau priodol i sicrhau darbodusrwydd, effeithlonrwydd ac effeithiolrwydd wrth ddefnyddio adnoddau.

Mae cyrff yr heddlu yng Nghymru yn paratoi eu datganiadau ariannol yn unol â gofynion Cod Ymarfer CIPFA/LASAAC ar Gyfrifyddu Awdurdodau Lleol yn y Deyrnas Unedig. Mae'r Cod hwn yn seiliedig ar Safonau Adrodd Ariannol Rhyngwladol.

Fy nghyfrifoldebau archwilio a fy nghasgliadau

Bob blwyddyn, mae'r Archwilydd Cyffredinol yn archwilio datganiadau ariannol y Comisiynydd a'r Prif Gwnstabl i sicrhau bod arian cyhoeddus yn cael ei gyfrifyddu yn briodol.

Mae Deddf Archwilio Cyhoeddus (Cymru) 2004 yn ei gwneud yn ofynnol i mi:

- ddarparu barn archwilio ar y datganiadau cyfrifyddu;
- adolygu trefniadau'r corff i sicrhau darbodusrwydd, effeithlonrwydd ac effeithiolrwydd wrth ddefnyddio adnoddau; a
- chyflwyno tystysgrif yn cadarnhau fy mod wedi cwblhau'r archwiliad o'r cyfrifon.

Rydym yn parhau i gydnabod y straen enfawr y mae COVID-19 wedi'i roi ar wasanaethau cyhoeddus ac yn ceisio gweithio mewn ffordd sy'n lleihau'r effaith ar ymateb cyrff cyhoeddus i COVID-19, wrth barhau i gyflawni ein dyletswyddau statudol.

Mae'r datganiadau ariannol a baratowyd gan y Comisiynydd a'r Prif Gwnstabl yn cyflwyno darlun gwir a theg o'u sefyllfa ariannol a'u trafodion

Roedd ansawdd y datganiadau drafft a gyflwynwyd i'w harchwilio ar 4 Mehefin yn dda.

Gwnaed rhai newidiadau i'r datganiadau ariannol yn deillo o'n gwaith archwilio. Adroddwyd ar y prif faterion sy'n codi o'r archwiliad cyfrifon i aelodau'r Cydbwyllgor Archwilio yn fy adroddiad ar yr Archwiliad o'r Datganiadau Ariannol ar 6 Hydref 2021.

Ar 7 Hydref 2021, cyflwynais farn archwilio ddiamedod ar y datganiadau ariannol ar gyfer y Comisiynydd a'r Prif Gwnstabl gan gadarnhau eu bod yn cyflwyno darlun gwir a theg o sefyllfa ariannol a thrafodiadau pob corff. Mae fy adroddiad wedi'i gynnwys yn y Datganiad o Gyfrifon.

Paratowyd y Datganiadau Llywodraethu Blynyddol a'r Adroddiadau Naratif a oedd yn cyd-fynd â'r datganiadau ariannol yn unol â Chod CIPFA a'r canllawiau perthnasol. Roeddent yn gyson â'r datganiadau ariannol a baratowyd ac â'n gwybodaeth am Heddlu Gogledd Cymru.

Rwyf yn fodlon bod gan y Comisiynydd a'r Prif Gwnstabl drefniadau priodol ar waith i sicrhau darbodusrwydd, effeithlonrwydd ac effeithiolrwydd wrth ddefnyddio adnoddau

Mae fy ystyriaeth o'r trefniadau i sicrhau darbodusrwydd, effeithlonrwydd ac effeithiolrwydd wedi'i seilio ar:

- y gwaith archwilio a wnaed ar y datganiad o gyfrifon;
- canlyniadau'r gwaith archwilio a wnaed ar systemau rheolaeth mewnol y Comisiynydd a'r Prif Gwnstabl, fel yr adroddwyd yn y Datganiad Llywodraethu Blynyddol;
- canlyniadau gwaith arall a wnaed gan yr Archwilydd Cyffredinol gan gynnwys ein hadolygiad o gydweithio gan wasanaethau brys yng Nghymru a rhwng y pedwar llu yng Nghymru;
- canlyniadau gwaith cyrff adolygu allanol eraill, e.e. Arolygiaeth Cwnstabiliaeth a Gwasanaethau Tân ac Achub Ei Mawrhydi (HMICFRS) pan oedd hynny'n berthnasol i fy nghyfrifoldebau; ac
- unrhyw waith arall, gan gynnwys gan yr Adran Archwilio Mewnol, yr oeddwn yn ystyried ei fod yn angenrheidiol i gyflawni fy nghyfrifoldebau.

At ddibenion fy ngwaith, gwerthusais systemau y Comisiynydd a'r Prif Gwnstabl o'u cymharu â nifer o gwestiynau. Nodir y dull hwn yn fanwl yn **Atodiad 1** i'r llythyr hwn. Ar gyfer pob cwestiwn, ystyriaaf a oes bylchau yn y trefniadau y disgwylir iddynt fod ar waith, ac arwyddocâd y bylchau hynny.

Yn seiliedig ar y gwaith yr wyf wedi'i wneud, rwy'n fodlon bod gan y Comisiynydd a'r Prif Gwnstabl drefniadau priodol ar waith i sicrhau

darbodusrwydd, effeithlonrwydd ac effeithiolrwydd wrth iddynt ddefnyddio adnoddau.

Cyflwynais dystysgrif yn cadarnhau bod yr archwiliad o gyfrifon y Comisiynydd a'r Prif Gwnstabl wedi'i gwblhau ar 7 Hydref 2021

Ni chefais unrhyw gwestiynau na gwrthwynebiadau gan etholwyr ynglŷn ag archwiliad 2020-21.

Gan fy mod wedi rhoi barn archwilio ar y datganiadau ariannol a dod i'r casgliad ynglŷn â threfniadau'r Comisiynydd a'r Prif Gwnstabl i sicrhau darbodusrwydd, effeithlonrwydd ac effeithiolrwydd wrth iddynt ddefnyddio adnoddau, roeddwn yn gallu ardystio bod yr archwiliad wedi'i gwblhau pan gyflwynais fy marn archwilio.

Ffi archwilio ariannol

Mae'r ffi archwilio ariannol ar gyfer 2020-21 yn cael ei hadolygu ar hyn o bryd a disgwylir iddi fod yn unol â'r ffi y cytunwyd arni a nodir yng Nghynllun Archwilio Blynyddol 2021.

Yn gywir

Derwyn Owen
Cyfarwyddwr Ymgysylltu
Ar gyfer ac ar ran Archwilydd Cyffredinol Cymru

cc

Atodiad 1

Meini prawf ar gyfer asesu trefniadau i sicrhau darbodusrwydd, effeithlonrwydd ac effeithiolrwydd wrth ddefnyddio adnoddau

Arddangosyn 1: meini prawf ar gyfer asesu trefniadau

| Trefniadau rheoli perfformiad a rheoli ariannol corfforaethol | Cwestiynau ynglŷn â threfniadau |
|---|---|
| Sefydlu amcanion sy'n pennu polisi a gwneud penderfyniadau | A yw'r Comisiynydd/Prif Gwnstabl wedi rhoi trefniadau ar waith ar gyfer pennu, adolygu a gweithredu ei amcanion strategol a gweithredol? |
| Diwallu anghenion defnyddwyr, rhanddeiliaid a'r boblogaeth leol | A yw'r Comisiynydd/Prif Gwnstabl wedi sefydlu sianeli cyfathrebu â'r boblogaeth leol, defnyddwyr y gwasanaeth, a rhanddeiliaid eraill gan gynnwys partneriaid, ac a oes trefniadau monitro i sicrhau bod negeseuon allweddol am wasanaethau yn cael eu hystyried? |
| Monitro ac adolygu perfformiad | A yw'r Comisiynydd/Prif Gwnstabl wedi rhoi trefniadau ar waith ar gyfer monitro a chraffu ar berfformiad, i nodi amrywiannau posibl yn erbyn amcanion, safonau a thargedau strategol, ar gyfer gweithredu lle bo angen ac adrodd i'r Comisiynydd/Prif Gwnstabl? |
| Cydymffurfio â pholisïau sefydledig | A yw'r Comisiynydd/Prif Gwnstabl wedi rhoi trefniadau ar waith i gynnal system gadarn o reolaeth fewnol, gan gynnwys y rhai ar gyfer sicrhau cydymffurfiaeth â chyfreithiau a rheoliadau, a pholisïau a gweithdrefnau mewnol? |
| Risgiau gweithredol ac ariannol | A yw'r Comisiynydd/Prif Gwnstabl wedi rhoi trefniadau ar waith i reoli ei risgiau busnes sylweddol? |
| Rheoli adnoddau ariannol ac adnoddau eraill | A yw'r Comisiynydd/Prif Gwnstabl wedi rhoi trefniadau ar waith i werthuso a gwella'r gwerth am arian y mae'n ei gyflawni wrth ddefnyddio adnoddau? |

| Trefniadau rheoli perfformiad a rheoli ariannol corfforaethol | Cwestiynau ynglŷn â threfniadau |
|--|--|
| | <p>A yw'r Comisiynydd/Prif Gwnstabl wedi rhoi trefniadau ar waith i sicrhau bod ei wariant yn cyfateb i'w adnoddau sydd ar gael?</p> <p>A yw'r Comisiynydd/Prif Gwnstabl wedi rhoi trefniadau ar waith ar gyfer rheoli a monitro perfformiad yn erbyn cyllidebau, cymryd camau unioni lle y bo'n briodol, ac adrodd ar y canlyniadau i uwch reolwyr a'r Comisiynydd/Prif Gwnstabl?</p> |
| Safonau ymddygiad priodol ac ati. | <p>A yw'r Comisiynydd/Prif Gwnstabl wedi rhoi trefniadau ar waith ar gyfer monitro a chraffu ar berfformiad, i nodi amrywiannau posibl yn erbyn amcanion strategol, safonau a thargedau ar gyfer gweithredu?</p> |
| | <p>A yw'r Comisiynydd/Prif Gwnstabl wedi rhoi trefniadau ar waith sydd wedi'u cynllunio i hyrwyddo a sicrhau cywirdeb a phriodoldeb wrth gynnal ei fusnes?</p> |

Atodiad 1

| | |
|--|---|
| <p>A yw archwilwyr wedi nodi unrhyw arwyddion nad yw trefniadau priodol ar waith o adolygiad o'r ffynonellau canlynol yn ystod eu gwaith archwilio arferol?</p> | <p>Canfyddiadau a chasgliad</p> <p>Yn seiliedig ar y canfyddiadau isod nid oes unrhyw arwyddion nad oes trefniadau priodol ar waith.</p> |
| <p>Archwilio cyfrifon</p> | <p>Cyflwyno barn ddiamed ar 7 Hydref 2021.</p> |
| <p>Adroddiadau Archwilio Cymru Lleol a chenedlaethol</p> | <p>Adolygiad o gydweithio gwasanaethau brys yng Nghymru.</p> <p>Adolygiad o'r cydweithio rhwng pedwar llu Cymru. Rhannwyd canfyddiadau'r archwiliad gyda heddluoedd Cymru yn haf 2020. Rydym wedi dod i'r casgliad bod trefniadau ar waith i gefnogi llywodraethu da a'r defnydd effeithlon, effeithiol a darbodus o adnoddau ar gyfer y cydweithio rhwng Heddluoedd Cymru, ond mae agweddau ar y trefniadau hyn a allai elwa o egluro a ffurfioli nifer o brosesau.</p> |
| <p>Adroddiadau archwilio mewnol</p> | <p>Yn ystod 2020/21, cynhaliodd yr archwilwyr mewnol, TIAA, 22 o archwiliadau yr aseswyd bod 13 ohonynt yn rhoi sicrwydd sylweddol, chwech gyda sicrwydd rhesymol ac un adroddiad lle'r oedd yr asesiad yn gyfyngedig o sicrwydd.</p> <p>Barn y Pennaeth Archwilio Mewnol oedd: Yn fy marn i, mae gan Gomisiynydd yr Heddlu a Throsedd a'r Prif Gwnstabl brosesau rheoli a llywodraethu digonol ac effeithiol ar waith i reoli'r gwaith o gyflawni eu hamcanion ar gyfer y meysydd a adolygwyd yn ystod y flwyddyn.</p> |
| <p>Adroddiadau arolygu Arolygiaeth Cwnstabliaeth a Gwasanaethau Tân ac Achub Ei Mawrhydi (HMICFRS)</p> | <p>Ar adeg ein gwaith archwilio, nid oedd unrhyw adroddiadau Arolygu HMICFRS wedi'u cyhoeddi yn ymwneud â'r cyfnod dan sylw.</p> |
| <p>Adolygu papurau allweddol e.e. strategaethau, cynlluniau, papurau cyfarfod, ac ati</p> | <p>Cynhelir adolygiad o'r papurau allweddol fel rhan o'n proses archwilio. Rydym yn ystyried a yw'r Datganiadau Ariannol a'r Datganiad Llywodraethu Blynyddol yn</p> |

| | |
|--|---|
| <p>A yw archwilwyr wedi nodi unrhyw arwyddion nad yw trefniadau priodol ar waith o adolygiad o'r ffynonellau canlynol yn ystod eu gwaith archwilio arferol?</p> | <p>Canfyddiadau a chasgliad</p> <p>Yn seiliedig ar y canfyddiadau isod nid oes unrhyw arwyddion nad oes trefniadau priodol ar waith.</p> |
| | <p>gyson â'r wybodaeth yr ydym wedi'i chasglu o'r ffynonellau hyn.</p> |
| <p>Adrodd ar y gyllideb</p> | <p>Mae Strategaeth Ariannol Tymor Canolig 2021-22 i 2025-26 yn amlinellu gofynion y gyllideb a disgwyliadau gwariant. Mae'r strategaeth hon (4 blynedd ymlaen) yn cael ei hadnewyddu'n flynyddol er mwyn sicrhau bod diffygion ariannol sydd ar ddod yn cael eu nodi'n gynnar a chatau unioni a gymerwyd gan sicrhau bod adnoddau'n cyfateb i wariant cynlluniedig.</p> |

Mae'r Archwilydd Cyffredinol yn annibynnol ar y llywodraeth ac fe'i penodir gan ei Mawrhydi y Frenhines. Mae'r Archwilydd Cyffredinol yn gwneud ei waith drwy ddefnyddio staff ac adnoddau eraill a ddarperir gan Swyddfa Archwilio Cymru, sy'n fwrdd statudol a sefydlwyd at y diben hwnnw ac i fonitro a chynghori'r Archwilydd Cyffredinol. Y Senedd sy'n dwyn Swyddfa Archwilio Cymru i gyfrif.

Mae'r Archwilydd Cyffredinol yn archwilio cyrff llywodraeth leol yng Nghymru, gan gynnwys awdurdodau unedol, yr heddlu, awdurdodau tân ac achub, parciau cenedlaethol a chynghorau cymuned. Mae hefyd yn cynnal astudiaethau gwerth am arian llywodraeth leol, yn asesu cydymffurfiaid â'r gofynion sy'n weddill o Fesur Llywodraeth Leol (Cymru) 2009 a gall gynnal arolygiadau arbennig o dan Ddeddf Llywodraeth Leol ac Etholiadau (Cymru) 2021.

Y tu hwnt i lywodraeth leol, yr Archwilydd Cyffredinol yw archwilydd allanol Llywodraeth Cymru a'i chyrrff cyhoeddus noddedig a chysylltiedig, Comisiwn y Senedd a chyrrff y Gwasanaeth Iechyd Gwladol yng Nghymru.

Archwilio Cymru yw'r enw cyfunol anstatudol ar gyfer Archwilydd Cyffredinol Cymru a Swyddfa Archwilio Cymru, sy'n endidau cyfreithiol ar wahân â'u swyddogaethau cyfreithiol eu hunain, fel y disgrifir uchod. Nid yw Archwilio Cymru yn endid cyfreithiol.

Rydym yn croesawu gohebiaeth a galwadau ffôn yn Gymraeg a Saesneg. Ni fydd gohebu yn Gymraeg yn arwain at oedi. We welcome correspondence and telephone calls in Welsh and English. Corresponding in Welsh will not lead to delay.

Mae'r ddogfen hon ar gael yn Saesneg hefyd.